

॥ तैत्तिरीय आरण्यकम् ॥

॥ षष्ठः प्रश्नः ॥

ॐ सन्त्वा॑ सि॒ञ्चामि॒ यजुषा॑ प्र॒जामायु॑र्धनं च॥ ॐ शान्तिः॒
शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

प॒रे॒यु॒वा॑सं प्र॒वतो॑ म॒हीर॑नु ब॒हुभ्यः॑ पन्था॑मनपस्पशानम्।
वै॒व॒स्व॒त॑सु स॒ङ्गम॑नं जना॑नां य॒म॑सु राजा॑नसु ह॒विषा॑
दुव॑स्यत। इ॒दं त्वा॒ वस्त्रं॑ प्रथ॑मन्वाग॒त्रपै॑तदू॒ह॒ यदि॑हाबि॒भः
पु॒रा। इ॒ष्टा॒पूर्त॑मनु स॒म्पश्य॑ दक्षि॑णां यथा॑ ते द॒त्तं ब॑हुधा
वि॒ब॑न्धुषु। इ॒मौ यु॑नज्मि ते व॒ह्नी अ॑सुनी॒थाय॑ वो॒ढवै॑।
याभ्या॑ य॒मस्य॑ सा॒दन॑सु सु॒कृता॑ चापि॑ गच्छ॒तात्। पू॒षा
त्वे॒तश्च॑यावयतु प्रवि॒द्वान॑नष्टपशु॒र्भुवन॑स्य गो॒पाः। स त्वै॒तेभ्यः॑
परि॑ददात्पि॒तृभ्यो॑ऽग्नि॒र्दे॒वेभ्यः॑ सुवि॒दत्रे॑भ्यः। पू॒षे॒मा आ॑शा
अनु॑वेद॒ सर्वाः॑ सो अ॒स्मासु॑ अभ॑यतमेन नेषत्। स्व॒स्ति॒दा
अघृ॑णिः सर्व॑वी॒रोऽप्र॑युच्छन्पु॒र ए॑तु प्रवि॒द्वान्॥१॥
आयु॑र्वि॒श्वायुः॑ परि॑पासति त्वा पू॒षा त्वा॑ पातु प्रप॑थे पु॒रस्ता॑त्।

यत्रासते सुकृतो यत्र ते ययुस्तत्र त्वा देवः संविता दधातु।
 भुवनस्य पत इदं हविः। अग्रये रयिमते स्वाहा। पुरुषस्य
 सयावर्यपेदधानि मृज्महे। यथा नो अत्र नापरः पुरा जरस
 आयति। पुरुषस्य सयावरि वि ते प्राणमसि स्रसम्। शरीरेण
 महीमिहि स्वधयेहि पितृनुपं प्रजयाऽस्मानिहावह। मैवं
 मां स्ता प्रियेऽहं देवी सती पितृलोकं यदैषि। विश्ववारा
 नभसा संव्ययन्त्युभौ नो लोकौ पर्यसाभ्याववृत्स्व॥२॥

इयं नारी पतिलोकं वृणाना निपद्यत उप त्वा मर्त्य
 प्रेतम्। विश्वं पुराणमनु पालयन्ती तस्यै प्रजां द्रविणं
 चेह धेहि। उदीर्ष्व नार्यभि जीवलोकमितासुमेतमुपशेष
 एहि। हस्तग्राभस्य दिधिषोस्त्वमेतत्पत्युर्जनित्वमभि
 सम्भूव। सुवर्णं हस्तादाददाना मृतस्य श्रियै ब्रह्मणे
 तेजसे बलाय। अत्रैव त्वमिह वयं सुशेवा विश्वाः
 स्पृधो अभिमांतीर्जयेम। धनुर्हस्तादाददाना मृतस्य श्रियै
 क्षत्रायौजसे बलाय। अत्रैव त्वमिह वयं सुशेवा विश्वाः
 स्पृधो अभिमांतीर्जयेम। मणिं हस्तादाददाना मृतस्य

श्रियै वि॒शे पु॒ष्ट्यै ब॒लाय॑। अत्रै॒व त्वमि॒ह व॒यम् सु॒शेवा॒
वि॒श्वाः स्पृ॒धौ अ॒भिमा॑तीर्जयेम॥३॥

इ॒मम॑ग्रे च॒म॒सं मा वि॒जी॒ह्वरः॑ प्रि॒यो दे॒वाना॑मु॒त सो॒म्याना॑म्।
ए॒ष यश्च॑म॒सो दे॒वपा॑न॒स्तस्मि॑न्दे॒वा अ॒मृता॑ मा॒दय॑न्ताम्।
अ॒ग्रेर्व॑र्म॒म परि॒ गोभि॑र्व्ययस्व॒ सं प्रो॑र्णुष्व॒ मेद॑सा॒ पीव॑सा
च। ने॒त्वा धृ॑ष्णु॒र्हर॑सा॒ जर॑ह॒षाणो॑ दध॒द्विध॑क्ष्यन्प॒र्यङ्ग्या॑तै।
मै॒नम॑ग्रे वि॒द॒हो माऽभि॑शो॒चो माऽस्य॒ त्वच॑ चि॒क्षिपो॑
मा शरी॑रम्। य॒दा शृ॒तं क॒रवो॑ जा॒तवे॒दोऽथे॑मे॒नं
प्रहि॑णु॒तात्पि॒तृभ्यः॑। शृ॒तं य॒दा क॒रसि॑ जा॒तवे॒दोऽथे॑मे॒नं
परि॑दत्तात्पि॒तृभ्यः॑। य॒दा गच्छा॑त्यसु॒नीति॑मे॒ताम॑था॒ दे॒वाना॑
व॒शनी॑र्भ॒वाति॑। सूर्यं॑ ते॒ चक्षु॑र्गच्छ॒तु वा॑त॒मात्मा॑ द्यां च॒
गच्छ॑ पृथि॒वीं च॒ धर्म॑णा। अ॒पो वा॑ गच्छ॒ यदि॒ तत्र॑ ते
हि॒तमोष॑धीषु॒ प्रति॑ति॒ष्ठा शरी॑रैः। अ॒जो भा॑गस्तप॒सा तं
तप॑स्व॒ तं ते॒ शोचि॑स्तप॒तु तं ते॒ अ॒र्चिः। यास्ते॑ शि॒वास्त॑नु॒वो
जा॑तवे॒दस्ताभि॑र्वहे॒मम् सु॒कृता॑ यत्र॒ लो॒काः। अ॒यं वै

त्वमस्मादधि त्वमेतदयं वै तदस्य योनिरसि। वैश्वानरः
पुत्रः पित्रे लोककृज्जातवेदो वहैम९ सुकृतां यत्र लोकाः॥४॥

विद्वानभ्याववृत्स्वाभिमांतीर्जयेम् शरीरैश्चत्वारि च॥१॥ [१]

य एतस्य पथो गोप्तारस्तेभ्यः स्वाहा य एतस्य पथो
रक्षितारस्तेभ्यः स्वाहा य एतस्य पथोभिरक्षितारस्तेभ्यः
स्वाहाऽऽख्यात्रे स्वाहाऽपाख्यात्रे स्वाहाऽभिलालपते
स्वाहाऽपलालपते स्वाहाऽग्नये कर्मकृते स्वाहा यमत्र
नाधीमस्तस्मै स्वाहा। यस्तं इध्मं जुभरत्सिष्विदानो मूर्धानं
वात तपते त्वाया। दिवो विश्वस्मात्सीमघायुत उरुष्यः।
अस्मात्त्वमधि जातोऽसि त्वदयं जायतां पुनः। अग्नये
वैश्वानराय सुवर्गाय लोकाय स्वाहा॥५॥

य एतस्य त्वत्पञ्च॥२॥ [२]

प्र केतुना बृहता भ्रात्यग्निराविर्विश्वानि वृषभो रौरवीति।
दिवश्चिदन्तादुप मामुदानं डपामुपस्थे महिषो ववर्ध। इदं

त॒ एकं॑ प॒र ऊ॒त एकं॑ तृतीये॑न॒ ज्योति॑षा॒ संवि॑शस्व।
 सं॒वेश॑नस्त॒नुवै॑ चारु॑रेधि प्रि॒यो दे॒वानां॑ प॒रमे॑ सु॒धस्थै॑।
 नाकै॑ सुप॒र्णमु॒प य॒त्पत॑न्तः॒ हृदा॑ वे॒नन्तो॑ अ॒भ्यच॑क्षत त्वा।
 हि॒र॒ण्यप॑क्षं वरु॑णस्य दू॒तं य॒मस्य॑ योनौ॑ शकु॒नं भु॑र॒ण्युम्।
 अति॑द्रव सार॒मेयो॑ श्वानौ॑ चतुर॒क्षौ श॒बलौ॑ सा॒धुना॑ प॒था।
 अथा॑ पि॒तृन्सु॑वि॒दत्रा॑ः॒ अपी॑हि य॒मेन॑ ये स॒धमा॑दं म॒दन्ति॑।
 यौ ते॒ श्वानौ॑ यमरक्षि॒तारौ॑ चतुर॒क्षौ प॑थि॒रक्षी॑ नृचक्ष॑सा।
 ताभ्या॑ः राज॒न्परि॑ दे॒ह्येन॑ः॒ स्व॒स्ति चा॑स्मा अन॒मीवं॑ च॒
 धेहि॑॥६॥

उ॒रु॒ण॒साव॑सु॒तृपा॑वुलु॒म्बलौ॑ य॒मस्य॑ दू॒तौ च॑रतो॒ वशा॑ः॒ अनु॑।
 ताव॑स्मभ्यं दृ॒शये॑ सूर्या॒य पुन॑र्दत्ता॒ वसु॑म॒द्येह॑ भ॒द्रम्। सोम॑
 एकै॑भ्यः पवते घृ॒तमे॒क उपा॑सते। येभ्यो॒ मधु॑ प्र॒धाव॑न्ति
 ताः॒श्चि॒दे॒वापि॑ गच्छतात्। ये यु॒ध्यन्ते॑ प्र॒धने॑षु शूरा॑सो॒ ये
 त॑नुत्यजः। ये वा॑ स॒हस्र॑दक्षिणा॒स्ताः॒श्चि॒दे॒वापि॑ गच्छतात्।
 तप॑सा॒ ये अ॑नाधृ॒ष्यास्तप॑सा॒ ये सुव॑र्ग॒ताः। तपो॑ ये
 च॑क्रिरे म॒हत्ताः॒श्चि॒दे॒वापि॑ गच्छतात्। अ॒श्मन्व॑ती रेवतीः

स२ रंभध्वमुत्तिष्ठतु प्रतरता सखायः। अत्रां जहामु ये
असन्नशैवाः शिवान् वयमभि वाजानुत्तरेम॥७॥

यद्वै देवस्य सवितुः पवित्रं सहस्रधारं विततमन्तरिक्षे।
येनापुनादिन्द्रमनार्तमात्यै तेनाहं मा२ सर्वतनुं पुनामि। या
राष्ट्रात्पन्नादपु यन्ति शाखा अभिमृता नृपतिमिच्छमानाः।
धातुस्ताः सर्वाः पवनेन पूताः प्रजयास्मान्नय्या वर्चसा
स२सृजाथ। उद्वयं तमसस्परि पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरम्।
देवं देवत्रा सूर्यमगन्मु ज्योतिरुत्तमम्। धाता पुनातु सविता
पुनातु। अग्नेस्तेजसा सूर्यस्य वर्चसा॥८॥

धेह्युत्तरेमाष्टौ च॥३॥ [३]

यन्ते अग्निममन्थाम वृषभायेव पक्तवे। इमन्तं शमयामसि
क्षीरेण चोदकेन च। यन्त्वमग्ने समदहस्त्वमु निर्वापया
पुनः। क्याम्बूरत्र जायतां पाकदूर्वा व्यल्कशा। शीतिके
शीतिकावति ह्लादुके ह्लादुकावति। मण्डूक्या सुसङ्गमयेमं
स्वग्निं शमय। शं ते धन्वन्या आपः शमु ते सन्त्वनूक्याः।

शं ते समुद्रिया आपः शमु ते सन्तु वर्ष्वाः। शं ते
 स्रवन्तीस्तनुवे शमु ते सन्तु कूप्याः। शन्ते नीहारो वर्षतु
 शमु पृष्वाऽवशीयताम्॥९॥

अव सृज पुनरग्रे पितृभ्यो यस्तु आहुतश्चरति स्वधाभिः।
 आयुर्वसान् उप यातु शेषः सङ्गच्छतां तनुवां जातवेदः।
 सङ्गच्छस्व पितृभिः सः स्वधाभिः समिष्टापूर्तेन परमे
 व्योमन्। यत्र भूम्यै वृणसे तत्र गच्छ तत्र त्वा देवः
 संविता दधातु। यत्ते कृष्णः शकुन आतुतोद पिपीलः
 सर्प उत वा श्वापदः। अग्निष्टद्विश्वादनृणं कृणोतु सोमश्च
 यो ब्राह्मणमाविवेश। उत्तिष्ठातस्तनुवः सम्भरस्व मेह
 गात्रमवहा मा शरीरम्। यत्र भूम्यै वृणसे तत्र गच्छ तत्र
 त्वा देवः संविता दधातु। इदं तु एकं पर ऊत एकं
 तृतीयेन ज्योतिषा संविशस्व। संवेशनस्तनुवै चारुरेधि
 प्रियो देवानां परमे सधस्थे। उत्तिष्ठ प्रेहि प्रद्रवौकः कृणुष्व
 परमे व्योमन्। यमेन त्वं यम्यां संविदानोत्तमन्नाक्रमधि

रोहेमम्। अश्मन्वती रेवतीर्यद्वै देवस्य सवितुः पवित्रं या
 राष्ट्रात्पुत्रादुद्वयं तमसस्परि धाता पुनातु। अस्मात्त्वमधि
 जातोऽस्ययं त्वदधिजायताम्। अग्रये वैश्वानराय सुवर्गाय
 लोकाय स्वाहा॥१०॥

अवशीयता९ सधस्थे पञ्च च॥४॥ [४]

आयातु देवः सुमनाभिरूतिभिर्यमो हवेह प्रयताभिरक्ता।
 आसीदता९ सुप्रयतेह बर्हिष्यूजाय जात्यै मम शत्रुहत्यै।
 यमे इव यतमाने यदैतं प्रवाभ्भरन्मानुषा देवयन्तः।
 आसीदतः९ स्वमु लोकं विदाने स्वासस्थे भवतमिन्दवे
 नः। यमाय सोम९ सुनुत यमाय जुहुता हविः। यम९
 ह यज्ञो गच्छत्यग्निदूतो अरङ्कृतः। यमाय घृतवद्धविर्जुहोत
 प्र च तिष्ठत। स नो देवेष्वायमदीर्घमायुः प्र जीवसे।
 यमाय मधुमत्तम९ राज्ञे हव्यं जुहोतन। इदं नम ऋषिभ्यः
 पूर्वजेभ्यः पूर्वभ्यः पथिकृद्भ्यः॥११॥

योऽस्य कौष्ठ्य जगतः पार्थिवस्यैकं इद्वशी। यमं

भङ्गुश्रवो गाय यो राजानपरोध्यः। यमङ्गाय भङ्गुश्रवो यो
 राजानपरोध्यः। येनापो नद्यो धन्वानि येन द्यौः पृथिवी
 दृढा। हिरण्यकक्ष्यान् सुधुरान् हिरण्याक्षानयः शफान्।
 अश्वाननश्यतो दानं यमो राजाभि तिष्ठति। यमो दाधार
 पृथिवीं यमो विश्वमिदं जगत्। यमाय सर्वमित्रस्थे यत्
 प्राणद्वायुरक्षितम्। यथा पञ्च यथा षड्यथा पञ्च दशर्षयः।
 यमं यो विद्यात्स ब्रूयाद्यथैक ऋषिर्विजानते॥१२॥

त्रिकद्रुकेभिः पतति षडुर्वीरेकमिद्वहत्। गायत्री
 त्रिष्टुप्छन्दांसि सर्वा ता यम आहिता। अहरहर्नयमानो
 गामश्वं पुरुषं जगत्। वैवस्वतो न तृप्यति पञ्चभिर्मानवैर्यमः।
 वैवस्वतो विविच्यन्ते यमे राजानि ते जनाः। ये
 चेह सत्येनेच्छन्ते य उ चानृतवादिनः। ते राजन्निह
 विविच्यन्तेऽथा यन्ति त्वामुप। देवाश्च ये नमस्यन्ति
 ब्राह्मणाश्चापचित्यति। यस्मिन्वृक्षे सुपलाशे देवैः सम्पिबते
 यमः। अत्रा नो विश्वपतिः पिता पुराणा अनुवेनति॥१३॥

वैश्वान॒रे ह॒विरि॒दं जु॒होमि सा॒हस्र॒मुत्स॑ः श॒तधा॒रमे॒तम्।
 तस्मि॑न्ने॒ष पि॒तरं॑ पि॒ताम॒हं प्र॒पिता॒महं॑ बिभ॒रत्पि॒न्वमा॑ने।
 द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्द पृथि॒वीम॒नु द्यामि॑मं च॒ योनि॑म॒नु यश्च॒ पूर्वं॑।
 तृ॒तीयं॑ योनि॑म॒नु स॒श्वर॑न्तं द्र॒प्सं जु॒होम्य॑नु॒ सप्त॑ हो॒त्राः।
 इ॒मं॑ सं॒मुद्रं॑ श॒तधा॒रमु॒त्सं व्य॒च्यमा॑नं॒ भुव॑नस्य॒ मध्यै॑।
 घृ॒तं दु॒हा॒नाम॒दिति॑ ज॒नाया॒ग्रे मा हि॑ःसीः प॒रमे॑ व्यो॒मन्।
 अपे॑त॒ वी॒त वि॑ च॒ सर्प॑तातो॒ येऽत्र॒ स्थ पु॑रा॒णा ये च॒
 नू॒त॒नाः। अ॒हो॒भि॒रद्भि॒र॒क्तुभि॑र्व्य॒क्तं य॒मो द॑दा॒त्वव॒सान॑म॒स्मै।
 स॒वि॒तै॒तानि॑ शरी॑राणि पृथि॒व्यै मा॒तुरु॒प॒स्थ आ॑द॒धे।
 तेभि॑र्यु॒ज्यन्ता॑म॒घ्नि॒याः॥१४॥

शु॒नं वा॒हाः शु॒नं ना॒राः शु॒नं कृ॑षतु लाङ्ग॑लम्। शु॒नं व॑र॒त्रा
 ब॒ध्यन्ता॑ः शु॒नम॑ष्ट्रा॒मुदि॑ङ्ग॒य शु॒ना॑सी॒रा शु॒नम॑स्मासु॒ धत्त॑म्।
 शु॒ना॑सी॒रावि॒मां वाचं॑ यद्वि॒वि च॑क्र॒थुः प॑यः। तेने॒मामु॑प॒
 सि॒ञ्च॒तम्। सी॒ते व॑न्दा॒महे॒ त्वा॒ऽर्वा॒ची सु॑भगे भव। यथा॑
 नः सु॒भगा॑ सं॒सि यथा॑ नः सु॒फला॑ सं॒सि। स॒वि॒तै॒तानि॑

शरीराणि पृथिव्यै मातुरुपस्थ आदधे। तेभिरदिते शं भव।
विमुच्यध्वमघ्निया देवयाना अतारिष्म तमसस्पा रमस्य।
ज्योतिरापाम् सुवरगन्म॥१५॥

प्र वाता वान्ति पतयन्ति विद्युत् उदोषधीर्जिहते पिन्वते
सुवः। इरा विश्वस्मै भुवनाय जायते यत्पर्जन्यः पृथिवीं
रेतसाऽवति। यथा यमाय हार्म्यमवपन्पञ्च मानवाः। एवं
वपामि हार्म्यं यथासाम जीवलोके भूरयः। चितः स्थ
परिचित ऊर्ध्वचितः श्रयध्वं पितरो देवता। प्रजापतिर्वः
सादयतु तया देवतया। आप्यायस्व सन्ते॥१६॥

अघ्निया अंगन्म सप्त च॥६॥ [६]

उत्ते तन्नोमि पृथिवीं त्वत्परीमं लोकं निदधन्मो अहं
रिषम्। एतां स्थूणां पितरो धारयन्तु तेऽत्रा यमः
सादनात्ते मिनोतु। उपसर्प मातरं भूमिमेतामुरुव्यचंसं
पृथिवीं सुशेवाम्। ऊर्णम्रदा युवतिर्दक्षिणावत्येषा त्वा
पातु निर्ऋत्या उपस्थे। उल्लंघ्यस्व पृथिवि मा विबाधिथाः

सूपाय॒नास्मै॑ भव॒ सूपव॑ञ्चना। मा॒ता पु॒त्रं यथा॑सि॒चाभ्ये॑न
 भूमि॑ वृणु। उ॒द्धञ्च॑माना पृथि॒वी हि तिष्ठ॑सि स॒हस्रं॑ मि॒तु
 उप॒ हि श्रय॑न्ताम्। ते गृ॒हासो॑ मधु॒श्चुतो॑ वि॒श्वाहा॑स्मै शर॒णाः
 स॒न्त्वत्र॑। ए॒णी॒र्धा॒ना हरि॑णी॒रर्जु॑नीः सन्तु धे॒नवः॑। ति॒लव॑त्सा
 ऊ॒र्जम॑स्मै दु॒हाना॑ वि॒श्वाहा॑ स॒न्त्वनप॑स्फुरन्तीः॥१७॥

ए॒षा ते॑ यम॒साद॑ने स्व॒धा निधी॑यते गृ॒हे। अक्षि॑ति॒र्नाम॑ ते
 असौ॑। इ॒दं पि॒तृभ्यः॑ प्रभ॑रेम ब॒र्हिर्दे॒वेभ्यो॑ जीव॑न्त॒ उत्तरं॑
 भरेम॑। तत्त्व॑मारो॒हासो॑ मे॒घ्यो भव॑ य॒मेन॒ त्वं य॒म्यां संवि॑दानः।
 मा त्वा॑ वृ॒क्षौ सम्बा॑धिष्ठां मा मा॒ता पृथि॑वि॒ त्वम्। पि॒तृन्
 ह्यत्र॒ गच्छा॑स्येधा॒सं यम॑राज्ये। मा त्वा॑ वृ॒क्षौ सम्बा॑धेथां
 मा मा॒ता पृथि॑वी म॒ही। वैव॑स्व॒तः हि गच्छा॑सि यम॒राज्ये
 विरा॑जसि। न॒ळं प्ल॒वमारो॑हैतं न॒लेन॑ प॒थोऽन्वि॑हि। स त्वं
 न॒ळप्ल॑वो भू॒त्वा सन्त॑र॒ प्रत॑रोत्तर॥१८॥

स॒वि॒तैतानि॑ शरी॒राणि॑ पृथि॒व्यै मा॒तुरु॑पस्थ॒ आद॑धे। तेभ्यः॑
 पृथि॑वि॒ शं भव॑। षड्भो॑ता॒ सूर्य॑ ते चक्षु॑र्गच्छतु वा॒तमा॑त्मा

द्यां च गच्छ पृथिवीं च धर्मणा। अपो वा गच्छ यदि तत्र
 ते हितमोषधीषु प्रतितिष्ठा शरीरैः। परं मृत्यो अनुपरैहि
 पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानात्। चक्षुष्मते शृण्वते ते
 ब्रवीमि मा नः प्रजाः रीरिषो मोत वीरान्। शं वातः
 शः हि ते घृणिः शमु ते सन्त्वोषधीः। कल्पन्तां मे दिशः
 शग्माः। पृथिव्यास्त्वा लोके सादयाम्यमुष्य शर्मासि पितरो
 देवतां। प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया देवतया। अन्तरिक्षस्य
 त्वा दिवस्त्वा दिशां त्वा नाकस्य त्वा पृष्ठे ब्रध्नस्य त्वा
 विष्टपे सादयाम्यमुष्य शर्मासि पितरो देवतां। प्रजापतिस्त्वा
 सादयतु तया देवतया॥१९॥

अपूपवान्धृतवाः श्वरुरेह सीदतूत्तभ्रुवन् पृथिवीं द्यामुतोपरि।
 योनिकृतः पथिकृतः सपर्यत ये देवानां घृतभागा इह स्थ।
 एषा ते यमसादने स्वधा निधीयते गृहेऽसौ। दशाक्षरा
 ताः रक्षस्व तां गोपायस्व तां ते परिददामि तस्यां
 त्वा मा दम्भन्पितरो देवतां। प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया

देवतया। अपूपवाञ्छृतवान् क्षीरवान्दधिवान्मधुमांश्चरुरेह
सीदतूतभ्रुवन् पृथिवीं द्यामुतोपरि। योनिकृतः पथिकृतः
सपर्यत ये देवानां शृतभागाः क्षीरभागा दधिभागा
मधुभागा इह स्थ। एषा ते यमसादने स्वधा निधीयते
गृहेऽसौ। शताक्षरा सहस्राक्षरायुताक्षराऽच्युताक्षरा तां
रक्षस्व तां गोपायस्व तां ते परिददामि तस्यां त्वा
मा दभन्पितरो देवता। प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया
देवतया॥२०॥

अनपस्फुरन्तीरुत्तर देवतया द्वे च॥७॥ [७]

एतास्ते स्वधा अमृताः करोमि यास्ते धानाः परिकिराम्यत्र।
तास्ते यमः पितृभिः संविदानोऽत्र धेनूः कामदुघाः करोतु।
त्वामर्जुनौषधीनां पयो ब्रह्माण इद्विदुः। तासां त्वा
मध्यादाददे चरुभ्यो अपिधातवे। दूर्वाणां स्तम्बमाहरैतां
प्रियतमां मम। इमां दिशं मनुष्याणां भूयिष्ठानु वि रोहतु।
काशानां स्तम्बमाहर रक्षसामपहत्यै। य एतस्यै दिशः
पराभवन्नघायवो यथा तेनाभवान्पुनः। दर्भाणां स्तम्बमाहर

पितृणामोषधीं प्रियाम्। अन्वस्यै मूलं जीवा॒दनु॒ काण्ड॒मथो॒
फलम्॥२१॥

लो॒कं पृ॒ण ता अ॒स्य सू॒द॒दो॒हसः। शं वा॒तः शं हि ते
घृ॒णिः श॒मु ते स॒न्त्वोष॑धीः। क॒ल्पन्तां ते दि॒शः सर्वाः॑।
इ॒दमे॒व मेतोऽप॑रा॒मार्ति॑मारा॒म काश्च॒न। तथा॒ तद॒श्विभ्या॑ कृतं
मि॒त्रेण वरु॑णेन च। व॒रणो वा॑रयादि॒दं दे॒वो व॒नस्प॑तिः। आ॒र्त्यै
नि॒र्ऋत्यै॑ द्वे॒षाञ्च॑ व॒नस्प॑तिः। वि॒धृति॑रसि॒ विधा॑रया॒स्मद॒घा
द्वे॒षाँसि॑ श॒मि श॒मया॒स्मद॒घा द्वे॒षाँसि॑ य॒व य॒वया॒स्मद॒घा
द्वे॒षाँसि॑। पृ॒थि॒वीं ग॑च्छा॒न्तरि॑क्षं गच्छ॒ दि॒वं गच्छ॑ दि॒शो
गच्छ॑ सु॒वर्ग॑च्छ॒ सुव॑र्गच्छ॒ दि॒शो गच्छ॑ दि॒वं गच्छा॒न्तरि॑क्षं
गच्छ॑ पृ॒थि॒वीं ग॑च्छा॒ऽऽपो वा॑ गच्छ॒ यदि॑ तत्र॒ ते हि॒तमोष॑धीषु
प्रति॑तिष्ठा॒ शरी॑रैः। अ॒श्मन्व॑ती रे॒वती॒र्यद्वै॑ दे॒वस्य॑ स॒वितुः
प॒वित्रं॑ या रा॒ष्ट्रात्प॒न्नादु॒द्वयं॑ तम॑स॒स्परि॑ धा॒ता पु॑नातु॥२२॥

फलं पुनातु॥८॥ [८]

आ रो॒हताऽऽयु॑र्ज॒रसं॑ गृणा॒ना अ॑नुपूर्वं यत॑माना॒ यति॑ष्ट।

इह त्वष्टा सुजनिमा सुरत्नो दीर्घमायुः करतु जीवसे वः।
 यथाऽहान्यनुपूर्वं भवन्ति यथर्तव ऋतुभिर्यन्ति क्लृप्ताः। यथा
 न पूर्वमपरो जहात्येवा धातरायूँषि कल्पयैषाम्। न हि ते
 अग्ने तनुवै क्रूरं चकार मर्त्यः। कपिर्बभस्ति तेजं पुनर्जरायु
 गौरिवा अप नः शोशुचदधमग्ने शुशुध्या रयिम्। अप नः
 शोशुचदधं मृत्यवे स्वाहा। अनुद्वाहमन्वारभामहे स्वस्तये।
 स न इन्द्र इव देवेभ्यो वह्निः सम्पारणो भव॥२३॥

इमे जीवा वि मृतैराववर्तिन्नभूद्भद्रा देवहूतिं नो अद्य।
 प्राञ्जोगामानृतये हसाय द्राघीय आयुः प्रतरां दधानाः।
 मृत्योः पदं योपयन्तो यदैम द्राघीय आयुः प्रतरां दधानाः।
 आप्यायमानाः प्रजया धनेन शुद्धाः पूता भवथ यज्ञियासः।
 इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मा नोऽनुगादपरो अर्धमेतम्।
 शतं जीवन्तु शरदः पुरूचीस्तिरो मृत्युं दद्महे पर्वतेन।
 इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा सम्मृशन्ताम्।
 अनश्रवो अनमीवाः सुशेवा आरोहन्तु जनयो योनिमग्ने।

यदाञ्जनं त्रैककुदं जातं हिमवतस्परि। तेनामृतस्य
मूलेनारातीर्जम्भयामसि। यथा त्वमुद्भिन्नत्स्योषधे पृथिव्या
अधि। एवमिम उद्भिन्दन्तु कीर्त्या यशसा ब्रह्मवर्चसेन।
अजोऽस्यजास्मदघा द्वेषांसि यवोऽसि यवयास्मदघा
द्वेषांसि॥२४॥

भव जम्भयामसि त्रीणि च॥९॥ [९]

अपं नः शोशुचदघमग्ने शुशुध्या रयिम्। अपं नः
शोशुचदघम्। सुक्षेत्रिया सुगातुया वंसूया च यजामहे।
अपं नः शोशुचदघम्। प्रयद्भिन्दिष्ठ एषां प्रास्माकांसश्च
सूरयः। अपं नः शोशुचदघम्। प्रयदग्नेः सहस्वतो विश्वतो
यन्ति सूरयः। अपं नः शोशुचदघम्। प्रयत्ते अग्ने सूरयो
जायेमहि प्र ते वयम्। अपं नः शोशुचदघम्॥२५॥

त्वं हि विश्वतोमुख विश्वतः परिभूरसि। अपं नः
शोशुचदघम्। द्विषो नो विश्वतोमुखाऽति नावेव
पारया। अपं नः शोशुचदघम्। स नः सिन्धुमिव
नावयाति पर्षा स्वस्तये। अपं नः शोशुचदघम्।

आपः प्रवृणादिव यतीरपास्मत्स्यन्दतामघम्। अप नः
 शोशुचदघम्। उद्धनादुदकानीवापास्मत्स्यन्दतामघम्।
 अप नः शोशुचदघम्। आनन्दाय प्रमोदाय पुनरागाः
 स्वान्गृहान्। अप नः शोशुचदघम्। न वै तत्र प्रमीयते गौरश्वः
 पुरुषः पशुः। यत्रेदं ब्रह्म क्रियते परिधिर्जीवनायकमप नः
 शोशुचदघम्॥ २६॥

अघमघं चत्वारि च॥१०॥ [१०]

अपश्याम युवतिमाचरन्तीं मृताय जीवां परिणीयमानाम्।
 अन्धेन या तमसा प्रावृताऽसि प्राचीमवाचीमवयन्नरिष्ट्यै।
 मयैतां माऽस्तां भ्रियमाणा देवी सती पितृलोकं
 यदैषि। विश्ववारा नभसा संव्ययन्त्युभौ नो लोकौ
 पयसाऽऽवृणीहि। रयिष्ठामग्निं मधुमन्तमूर्मिणमूर्जः सन्तं
 त्वा पयसोप सःसंदेम। सः रय्या समु वर्चसा सचस्वा
 नः स्वस्तये। ये जीवा ये च मृता ये जाता ये च जन्त्याः।
 तेभ्यो घृतस्य धारयितुं मधुधारा व्युन्दती। माता रुद्राणां

दुहि॑ता वसू॑नाꣳ स्वसा॑दित्याना॑म॒मृत॑स्य॒ नाभिः॑ । प्रणु॑वोचं
चि॒कि॒तुषे॒ जना॑य॒ मागाम॑ना॒गाम॑दितिं॒ वधि॑ष्ट । पिब॑तूद॒कं
तृणा॑न्यत्तु । ओमु॑त्सृजत ॥ २७ ॥

वधिष्ट द्वे च ॥ ११ ॥ [११]

सन्त्वा॑ सि॒ञ्चामि॒ यजु॑षा॒ प्र॒जामा॑यु॒र्धनं॑ च ॥ ॐ शान्तिः॒
शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

सु॒मङ्ग॑लीरि॒यं व॒धूरि॑माꣳ स॑मेत॒ पश्य॑त । सौभा॑ग्यम॒स्यै
द॒त्त्वाया॑थास्तं॒ वि परे॑तन । इ॒मां त्वमि॑न्द्र मी॒ढ्वः सु॑पु॒त्राꣳ
सु॒भगा॑ कुरु । दशा॑स्यां पु॒त्राना॑ धेहि॒ पति॑मेकाद॒शं कृ॑धि ॥
आ॒वह॑न्ती वि॒तन्वा॑ना । कु॒र्वाणा॑ ची॒रमा॑त्मनः । वासा॑ꣳसि म॒म
गाव॑श्च । अ॒न्नपा॑ने च॒ सर्व॑दा । ततो॑ मे॒ श्रिय॑माव॑ह ।

ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

